

RETUŠIRANJE PODROČIJ MANJKAJOČEGA ORIGINALNEGA BARVNEGA SLOJA

Emina Frljak Gašparovič, ZVKDS Restavratorski center, emina.frljak@zvkd.si

Konservatorke-restavratorke med delom.

Detalji po postopku kitanja, podlaganja in finalni retuši.

Osrednji motiv Marije z Detetom med posameznimi fazami konservatorsko-restavratorskega posega (kitanja poškodb, podlaganja in finalizacije retuše).

Angel z lutnjo med posameznimi fazami konservatorsko-restavratorskega posega (kitanja poškodb, podlaganja in finalizacije retuše).

Konservatorke-restavratorke med delom.

Retuširanje je ena zadnjih faz konservatorsko-restavratorskega posega in zaobjema zapolnjevanje manjkajočih področij originalne poslikave. Z njim posegamo v estetsko kot tudi vsebinsko dojemanje umetniškega dela, zato je spoštovanje ohranjenega originala s strani konservatorja-restavratorja izjemnega pomena. Retuše naj ne bi izvajali parcialno, temveč enotno po celotni površini, saj tako lažje ocenimo, kdaj lahko z delom zaključimo. Takšen pristop je na tako velikem formatu težje izvedljiv, saj smo retušo glavnino časa izvajale tri konservatorke-restavratorke istočasno. Pred izvedbo smo si najprej skupaj zastavile dve ključni vprašanji: Kakšen naj bo obseg izvedbe in ali imamo na področjih obsežnejših poškodb dovolj informacij za izvedbo rekonstrukcije? Izziv je predstavljalo tudi dejstvo, da slike v ateljeju zaradi višine formata ni bilo mogoče postaviti v pravilen položaj, tj. vertikalno, kar nam je delo dodatno oteževalo.

Retušo smo izvajale v dveh temeljnih fazah: podlaganje in finalizacija. Zakitana področja smo najprej podložile v vodotopni tehniki gvaša, praviloma v svetlejših in rahlo hladnejših barvnih tonih, ponekod pa smo se že v tej fazi originalu zelo približale. Premišljena tonska gradnja podlaganja nam je olajšala izvedbo finalizacije. Podlaganje smo zaključile z lakiranjem slike s smolnim lakom, pripravljenim po tradicionalni recepturi, ki smo ga na lice slike nanesle v tankem sloju. Vmesni nanos laka poenoti sijaj retuširanih področij in originala, hkrati pa tvori izolacijski sloj med ohranjenim originalom in finalnim retuširanjem.

Zaključno fazo retuše smo izvajale s smolnimi barvami Gamblin Conservation Colors, ki jih odlikuje stabilnost in reverzibilnost. Najprej smo retuširale drobne poškodbe in področja, kjer je situacija bila jasna, ter ves čas preverjale izvedbo na celotnem formatu. Na ta način nas je retuša sama vodila do končne izvedbe. Pri delu smo uporabljale tanke čopiče, s katerimi smo barve nanašale v obliki črtic, pikic in lazur ter ob tem pazile, da retuše delujejo zračno, od blizu celo nekoliko nedokončano. Na mestih večjih poškodb smo po posvetu s strokovno komisijo izvedle rekonstrukcijo manjkajočih detajlov. Le-ta je v praksi upravičena, kadar so manjkajoči predeli s slikarskega stališča jasni in imamo v okolici poškodbe ohranjenih dovolj detajlov oz. fragmentov originala, ki nas vodijo pri rekonstruiranju manjkajočih delov kompozicije. Izvedle smo jo v tehniki tratteggia, katere metodologijo je v petdesetih letih prejšnjega stoletja postavil italijanski umetnostni zgodovinar, konservator in restavrator Cesare Brandi. Tratteggio temelji na razlikovanju med originalom in retušo, ki ga dosežemo z nanašanjem različnih barv v obliki črtic na svetlo podlago. Tako rekonstruirano področje od blizu zlahka razločimo od originala, gledano z razdalje pa poveže kompozicijo v celoto.

Retuširanje slik smo zaključile s končnim lakiranjem, ki ima poleg funkcije zaščite tudi estetski učinek. Lak poenoti sijaj površine, zabriše meje med retuširanimi področji in originalnim barvnim slojem ter poudari barvne kontraste, intenziteto barv in naslikanemu prizoru doda globino.

